

На особливу увагу заслуговує, у контексті гендерного підходу до психолого-педагогічної підготовки студентів магістратури, розгляд особистісних якостей викладача, що дозволяють йому здійснювати викладацьку діяльність і відповідність цих вимог особливостям виховання чоловіків і жінок у суспільстві. У такий спосіб актуалізується проблема самовиховання майбутніх викладачів. Надзвичайно важливими є те, що магістранти самі роблять такий висновок.

На початку занять ми зазвичай проводимо дослідження стану сформованості гендерної свідомості магістрантів, виявляючи особливості їх поглядів на життя, його сенс, життєві плани, перспективи тощо. Після завершення курсу ми досліджуємо ті зміни, які відбуваються і можемо констатувати їх наявність. Проте слід зазначити, що без системного підходу до процесу формування гендерної свідомості результати не можуть виявлятися яскраво.

Маємо зазначити, що впровадження гендерного підходу у психолого-педагогічну підготовку студентів магістратури непедагогічних спеціальностей насамперед дозволяє активізувати навчально-пізнавальну активність студентів, бо надає їй життєвого смислу та значення. По - друге, означений впливає на стан гендерної свідомості, але вже у цьому контексті - це лише початок роботи, розгляд організації якої виходить за межі даної статті.

Література:

1. Шаронова С. Гендер. Образование. Мобильность/ С.Шаронова // Высшее образование в России. – 2002. - №6. – С.130-134.
2. Україна: інтелект нації на межі століть. Кол. монографія/ Керівник авторського колективу В.К. Врублевський. – К.: Інформаційно-видавничий центр «Інтелект», 2000. – 516 с.

У статті розглядаються методичні особливості застосування гендерного підходу до психолого-педагогічної підготовки студентів магістратури непедагогічних спеціальностей.

Ключові слова: демократизація, інформаційне суспільство, проблеми гендерного характеру, підготовка магістрантів непедагогічних спеціальностей.

В статье рассматриваются методические особенности использования гендерного подхода к психолого-педагогической подготовке студентов магистратуры непедагогических специальностей.

In this article we consider methodological features of using gender approach for pedagogical training of master students of non pedagogical specialties

УДК 378 : 57 : 57.013

Н.Є. Гнатюк
м. Луцьк, Україна

ПРОФЕСІЙНОСПРЯМОВАНА ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТА В ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩІ

Постановка проблеми. Багато сучасних науковців схильні вважати, що нині відбувається активний процес глобалізації, що торкається не лише економіки і політики, а й інших сфер людської діяльності, в якому все більшу роль відіграють сучасні засоби комунікації та інформації. Завдяки розвитку нових інформаційних і комунікаційних технологій втрачають значення державні кордони і визначення територіальної юрисдикції, засновані на географії. Нові технології створюють дійсно міжнародну і незалежну територію діяльності, на якій практично неможливе ефективне застосування того або іншого національного законодавства.

Важливо зазначити, що процес глобалізації співпадає за часом із фундаментальним переходом до інформаційного суспільства, тобто до нового всепланетного співтовариства, заснованого на інформації. Якість життя людини все більшою мірою залежить від оперативного знаходження і використання інформації.

Еволюція інформаційного суспільства спричиняє кардинальні зміни у сфері виробництва та бізнесу, а також загалом у соціальному контексті. Все більше і більше людей стають членами інформаційного суспільства як учні, виробники або споживачі. В усьому світі люди сподіваються, що нові технології призведуть до здоровішого способу життя, великих соціальних свобод, рівня знань і продуктивнішої життєдіяльності. Очевидно, що вже сучасному молодому поколінню доведеться зіткнутися з необхідністю адаптуватися до нового соціального середовища, де не матерія та енергія, а інформація і наукове знання стануть основними чинниками, що визначають і стратегічний потенціал суспільства, і перспективи його розвитку.

Водночас рівень розвитку і використання сучасних технологій у різних країнах визначається не лише станом їх матеріальних ресурсів, а й у значно більшій мірі здатністю даного суспільства створювати, споживати і застосовувати нові знання. Це, в свою чергу, тісно пов'язане з рівнем розвитку освіти. Важливо відзначити, що рушійною силою цих процесів служать інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), завдяки яким наукове знання та інформація визначають нові шляхи зростання і підвищення добробуту і відкривають можливості для ефективнішого викорінювання соціальних проблем.

Тому лідери більшості країн світу, прагнучи підготувати своїх громадян до того, щоб гідно відповісти на виклики XXI століття, заявляють про намір трансформувати свої соціально-економічні системи, оскільки для інформаційного суспільства потрібні громадяни, які володіють необхідними знаннями і технологіями.

Постійні зміни в техніко-технологічному оснащенні і структурі всіх сторін виробництва і життєдіяльності людини зумовили потребу у фахівцях, здатних плідно жити і працювати в динамічних умовах інформаційного суспільства [5]. В інформаційному суспільстві домінуючим видом діяльності стає інформаційна діяльність, що полягає в збиранні, обробці, продукуванні, передаванні і використанні інформації. Ця вельми непроста діяльність носить інтелектуальний характер. Зважаючи на наростаючі потоки інформації, оптимізація інформаційної діяльності можлива за рахунок розробки і використання комп'ютерних засобів – як технічних, так і програмних. Підготовка фахівця до неперервної інформаційної діяльності, заснована на усвідомленому узагальненому виборі і передбаченні, має стати основною метою професійної освіти, яка покликана оптимально готувати індивідів до ефективної професійноспрямованої інформаційної діяльності в суспільстві, у тому числі й до раціонального використання систем обміну інформацією.

Аналіз наявних досліджень проблеми. Інформаційна діяльність як основна в епоху розвитку інформаційного суспільства визнається багатьма науковцями (Т. Аверьянова [1], В. Уханов [8] та ін.). Можливості ресурсів мережі Інтернет для використання в навчальному процесі визначені Г. Козлаковою [3], В. Солдаткіним [7] та іншими, інформаційне середовище як умова нового буття розглядається В. Кременем [4] та іншими.

Невирішені аспекти проблеми. Незважаючи на визнання особливої ролі інформаційної діяльності в розвитку інформаційного суспільства, проблема організації професійно орієнтованої інформаційної діяльності студентів у Інтернет-середовищі ще не стала предметом широкого вивчення.

Мета статті – довести необхідність і визначити принципи організації у ВНЗ професійно орієнтованої інформаційної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Науковий і технічний прогрес, глобальне розповсюдження технологій, що створюються в найбільш розвинених країнах світу, служать одним із головних доказів на користь провідної ролі освіти в XXI столітті. Освіта, за висловленням Г. Ібрагімова, – це сила, що стабілізує розвиток інформаційного суспільства

[2]. Залишаючись відносно автономною по відношенню до інформаційного середовища, сфера освіти знаходиться у низці найбільш консервативних соціальних систем. Але в даній ситуації вона має служити стабілізуючим чинником, балансуною силою між інформаційним вибухом і насиченням інформаційних потреб особистості.

Мета сучасної системи освіти – дати людині необхідні знання і вміння, професійні компетенції, професійну культуру і світогляд, заснований на розумінні тенденцій розвитку людського суспільства, а також створити умови самовизначення місця і ролі конкретної людини у інформаційному суспільстві.

У ХХІ столітті особливо затребувані знання і вміння, які дозволяють не лише одержувати ґрунтовні фундаментальні знання, а й розвивають ті особистісні компетенції, що дозволяють людині реагувати адекватно і швидко на мінливість і нестійкість соціальної реальності. Тобто особливої значущості в сучасному суспільстві набувають особистісні компетенції людини, що стосуються способів дії і мислення, які, без сумніву, формують соціальну природу людини і специфіку конкретного суспільства.

Інформатизація освіти виступає як стратегічно важливий напрям розвитку суспільства, будучи необхідною умовою вирішення найважливіших проблем не лише теперішнього, а й майбутнього суспільства.

Аксіологічними орієнтирами модернізації сучасної української освіти виступають: фундаменталізація знання, гуманітаризація мислення і неперервність в освіті. Такі орієнтири сприяють подоланню кризового стану в системі «Людина – Суспільство – Освіта – Культура – Наука». Саме ці орієнтири закладені у більшості стратегічних і нормативних документів модернізації української освіти, у тому числі й у освітніх стандартах і документах, що модернізують структуру української освіти як соціального інституту (згідно з Болонською конвенцією).

Методики навчання і розвитку, соціальні і професійні вимоги, глобалізація комунікативних, економічних і політичних проектів, пов'язаних з побудовою нового суспільства, – все це сильно залежить від рівня залучення ІКТ в освітній процес. Інакше суспільству загрожує хронічне відставання в цих галузях і, по суті, неспроможність у вирішенні тих завдань, які ставить перед нами ХХІ століття.

Нині уряди і наукові співтовариства більшості країн прикладають величезні зусилля до модернізації наявних систем освіти, яка проводиться багато в чому на основі ІКТ, що є ключем до подібної модернізації. У ряді країн ІКТ вважаються основним компонентом у підвищенні якості освіти шляхом внесення змін до навчальних курсів, навчання новим практичним навичкам і розширення змісту знань, що викладаються. В інших країнах ІКТ використовуються переважно для полегшення доступу до освіти різним групам населення, або у вужчих цілях допомоги в самостійному навчанні за допомогою освітніх програм на радіо і телебаченні. Треті країни приділяють основну увагу використанню ІКТ для трансформації умов навчання або задоволення особливих потреб різних категорій учнів [7].

Інформаційно-комунікаційні технології пропонують вражаючі можливості і перспективи застосування в процесі викладання і навчання, підтверджуючи тим самим, що людство знаходиться на порозі освітньої революції, результатом якої стануть кардинальні зміни у всіх галузях людського життя. Нинішній рівень розвитку ІКТ закладає реальний фундамент для створення глобальної системи Інтернет-навчання, що допомагає людям створити відкрите інформаційно-освітнє середовище без меж.

Сучасна Україна також стрімко змінюється відповідно до світових тенденцій становлення інформаційного суспільства. Виросло покоління українців, яке не мислить своє життя без комп'ютерних технологій та Інтернету. З появою всесвітньої мережі Інтернет сучасна людина, як представник виду Homo Sapiens, на рубежі ХХ-ХХІ століть, фактично, перетворюється на унікальний новий вид – Homo Cyberus, а психолого-педагогічна наука збагатилася появою інноваційного соціально-педагогічного феномена – процесу

кіберсоціалізації людини. Термін кіберсоціалізація введений у науковий обіг російським науковцем В. Плешаковим у 2005 році [6].

Він визначає кіберсоціалізацію людини як локальний процес якісних змін структури особистості, що відбувається в результаті соціалізації людини в кіберпросторі віртуального соціалізуючого Інтернет-середовища, тобто в процесі використання його ресурсів і комунікації з віртуальними агентами соціалізації, що зустрічаються людині в глобальній мережі Інтернет (насамперед, у процесі листування по e-mail, на форумах, у чатах (мається на увазі IRC (Internet Relay Chat), блогах, інтернет-пейджерах, телеконференціях і online-іграх).

У процесі кіберсоціалізації, а саме виходячи з специфіки впливу чинників кіберпростору Інтернет-середовища (як, одночасно, мега- і мезофактора соціалізації) на процес соціалізації особистості, у людини виникає низка нових очікувань і інтересів, мотивів і цілей, потреб і установок, а також форм психологічної і соціальної активності, безпосередньо пов'язаних із кіберпростором – цим новим життєвим простором людини.

Кажучи про позитивні сторони, привнесені Інтернет у систему освіти, необхідно відзначити, насамперед, що Інтернет є багатющим джерелом довідкових матеріалів і даних, необхідних для використання в усіх видах освітньої діяльності, – безпосередньо у викладанні, управлінні освітніми системами і в науково-методичній роботі.

До найбільш важливих переваг у сфері запиту інформації, що надаються Інтернет, слід віднести збільшення доступності довідкових матеріалів і даних для всіх категорій користувачів. Інтернет є достовірно відкритою технологією, що дозволяє користувачам з будь-якими апаратними і програмними засобами витягувати з мережі необхідну інформацію незалежно від місця знаходження баз даних і знань. Тим самим, у рамках національних освітніх систем долається нерівномірність розподілу інформаційних баз, зазвичай сконцентрованих у великих центрах.

Не можна не згадати і про те, що об'єднання інформаційних ресурсів різних країн і регіонів призводить не лише до підвищення доступності, а й до кількісного зростання та якісної різноманітності інформації, не вимагаючи від кожної освітньої установи або користувача придбання й обслуговування дорогого і складного устаткування, необхідного для розміщення великих обсягів інформації. Інтернет-системи дозволяють зберігати масу інформації різноманітного типу. У зв'язку з цим більшість дослідників згодна з тим, що потенційно найбільш багатим джерелом інформації в Інтернет можуть стати не розрізнені та орієнтовані на вузькі предметні галузі знань бази даних і знань, а комплексні віртуальні бібліотеки. Саме віртуальні бібліотеки стають джерелом інформації, до яких найчастіше звертаються студенти.

Цифрова форма подання інформації в Інтернет і продуктивність устаткування, що постійно зростає, зробили можливою обробку і розповсюдження в мережі не лише текстів, а й аудіозаписів, зображень і відеофільмів, тому віртуальні бібліотеки Інтернет поступово трансформуються в мультимедіа, або цифрові, бібліотеки.

Водночас, використання Інтернет як джерела інформації пов'язане з низкою проблем. Найбільшою перешкодою в одержанні даних будь-якого типу з мережі для викладачів, і, особливо, для студентів є проблема навігації, що полягає в недостатній функціональності (а в деяких випадках і в повній відсутності) засобів і систем опису і каталогізації. Похідною від вищезгаданої проблеми може розглядатися проблема «когнітивного перевантаження» – невиправдана велика кількість часу, необхідна для вивчення функцій управління системою і можливості ухвалення рішень про подальший маршрут проходження в мережі, яку можна вважати негативним наслідком інформаційної надмірності Інтернет.

Під час подорожі в мультимедіа середовищі можливостей додаткових чинників навчання потенційно більше, ніж якщо студент просто читає текст або слухає запис. Проте, існує небезпека того, що саме багатство і різноманітність вибору можуть призвести до когнітивного перевантаження. Впливає на виникнення когнітивного перевантаження і відсутність необхідних навичок навігації у більшості користувачів, викорінюванню чого не сприяє інтерфейс багатьох

баз даних і знань, що не передбачають підсистему самонавчання користувачів. Проведені емпіричні дослідження показали, що відсутність навичок навігації в умовах когнітивного переважання є первинною, стартовою проблемою для більшості студентів, що відштовхує їх уже на самому початку від подальших, змістових етапів освітнього процесу в Інтернет.

Школярі, які вступають до ВНЗ, здебільшого є користувачами, володіють уміннями і знаннями роботи з програмними продуктами, використовують інформаційне поле Інтернету, володіють інструментальним апаратом доступу до будь-якої інформації і її технічної обробки. Проте саме тут виявляються недоліки в якості їх навчання. У більшості не розвинені навички системного мислення і осмислення одержаної інформації, тобто вони не володіють навичками і вміннями, що необхідні для освіти впродовж усього свого життя, навичками й уміннями перетворення інформації в привласнене знання. На жаль, тільки 30% першокурсників уміють працювати з літературними джерелами і періодичними виданнями. Більшість користується готовими рефератами та іншою інформацією з інформаційного поля Інтернету, безладно компілюючи її. Їм не вистачає системного мислення, надпредметних компетенцій і вмінь, затребуваних як для якісної реалізації в сучасному світі окремої людини, так і для розвитку сучасного суспільства. Розвиток і формування вищевикладених якостей особистості майбутнього фахівця неможливий без фундаментального предметного знання і цілісного світогляду, а також без системного підходу до вирішення загальноосвітніх завдань.

На порозі XXI століття розвиток Інтернет перетворився на чинник глобального значення, що відкриває нові перспективи вдосконалення світової освітньої системи. Це відображається як на технічній оснащеності освітніх установ, їх доступі до світових інформаційних ресурсів, так і на використанні нового вигляду, методів і форм навчання, орієнтованих на активну пізнавальну діяльність студентів, навчання в співпраці тощо.

Завдяки засобам нових ІКТ з'явилася нова технологія навчання, а саме – Інтернет-навчання. При такому дистанційному навчанні студент і викладач просторово розділені один від одного, але при цьому вони можуть знаходитися в постійній взаємодії, організованій за допомогою особливих прийомів побудови навчального процесу, форм контролю, методів комунікації за допомогою електронної пошти та інших технологій Інтернет, а також організаційно-адміністративних заходів, що спеціально здійснюються. Стрімкий розвиток ІКТ, Інтернет, їх проникнення в систему освіти на всіх рівнях усе більше переконує нас у тому, що самі по собі ІКТ не в змозі вирішити головного завдання освітнього процесу: підвищення якості освіти. Для цього необхідні нові методичні і навчальні матеріали, широкий інформаційний обмін у сфері використання інформаційних і комунікаційних технологій, Інтернет у навчальному процесі, масштабна підготовка і перепідготовка викладачів усіх рівнів системи освіти.

З метою інтенсифікації професійної підготовки майбутніх фахівців, яким доведеться працювати в умовах інформаційного суспільства, що розвивається швидкими темпами, пропонуємо у ВНЗ організовувати навчальний процес з дотриманням принципу інформаційно-діяльнісного засвоєння навчального матеріалу та принципу інтелектуалізації творчості. Принцип інформаційно-діяльнісного засвоєння навчального матеріалу передбачає різні способи роботи з інформацією на основі розвитку дослідницького методу: збирання, розподіл, структурування, трансформація значущої інформації, породження нової інформації з тієї, що є. Підвищення інтелектуалізації творчості студентів передбачає освоєння нових умінь (робота з довідковою літературою, пошук потрібних відомостей у заданій ситуації, переробка їх на основі систематизації, класифікації, комбінування, синтезу та ін.).

Висновки. Однією з тенденцій розвитку системи освіти є використання в навчальному процесі матеріалів, що розміщені в мережі Інтернет. Ресурси та функції мережі Інтернет розширюються надзвичайно швидкими темпами. Проте вдосконалення програмних і технічних характеристик засобів доступу до інформації не вирішує, а, навпаки, часто

ускладнює процес відбору релевантної (відповідної) інформації. Пояснюємо це тим, що студенти і викладачі не завжди підготовлені до використання можливостей мережі Інтернет.

Тому одним із завдань професійної освіти є навчання студентів здійснювати результативний пошук інформації, що потребує від них знань про способи її представлення в електронному вигляді, технології збереження та передавання через комунікаційну мережу Інтернет. Майбутні фахівці мають навчитися орієнтуватись в інформаційному просторі мережі Інтернет, ознайомитись із механізмами пошуку інформації в тематичних каталогах та індексних базах даних, навчитися використовувати пошукові інструменти для організації пошуку в базах даних, будувати пошукові запити і правильно оцінювати знайдену інформацію, уточнювати пошуковий запит, вміти за результатами пошуку одержувати потрібну інформацію з першоджерел.

До **напрямів подальших досліджень** відносимо підготовку викладачів до організації професійно орієнтованої інформаційної діяльності студентів.

Література:

- 1.Аверьянова Т.А. Информационные технологии обучения как фактор формирования информационной деятельности / Т.А. Аверьянова // Современные технологии образования: сб. науч. тр. 3-й межрегион. заоч. науч.-практ. конф. – Магнитогорск : МаГУ, 2005. – С. 3-5.
- 2.Ибрагимов Г.И. Педагогические технологии в средней профессиональной школе /Ибрагимов Г.И. // Технологии обучения: сущность, опыт применения и проблемы развития. – М., 1997. – 12 с.
- 3.Козлакова Г.О. Використання засобів Інтернет у навчальному процесі / Г.О. Козлакова //Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка і психологія.– Вінниця: РВВ ДП «Державна картографічна фабрика», 2001. – Вип.5. – С.39-41.
- 4.Кремень В.Г. Інформаційне середовище як умова нового буття / В.Г. Кремень // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи : Збірник наукових праць. Частина 1. / За ред. М.М.Козяра та Н.Г.Ничкало. – Львів: ЛДУ БЖД, 2009. – С.3-7.
- 5.Мухаметзянова Г.В. Научное обеспечение развития системы среднего профессионального образования / Мухаметзянова Г.В. – Казань: ИСПО РАО, 1999. – 62 с.
- 6.Плешаков В. А. Виртуальная социализация как современный аспект квазисоциализации личности / Плешаков В. А. // Проблемы педагогического образования. Сборник научных статей. Вып. 21. /Под ред. В. А. Сластенина, Е. А. Левановой. – М.: МПГУ – МОСПИ, 2005. – С.48-49.
- 7.Преподавание в сети Интернет: Учеб. пособие / Отв. редактор В.И.Солдаткин. – М.: Высшая школа, 2003. – 792 с.
- 8.Уханов В.А. Информационная деятельность человека: социально-философский анализ: Автореф. дис. ... д-ра филос. наук / УрГУ им. А.М.Горького. – Екатеринбург, 1998. – 34 с.

У статті йдеться про підхід до побудови освітнього Інтернет-середовища, що служить для генерації гіпертекстового навчального середовища. Розглядаються сучасні освітні потреби суспільства і перспективи їх вирішення за допомогою організації професійно спрямованої інформаційної діяльності. Подається концептуальний підхід до подання знань для освітнього процесу. Описано принципи для управління знаннями в рамках освітнього Інтернет-середовища, що генерує гіпертекстове навчальне середовище.

Ключові слова: Інтернет середовище, інформаційна діяльність, інформаційне суспільство.

В статье идет речь о подходе к построению образовательной Интернет-среды, которая служит для генерации гипертекстовой учебной среды. Рассматриваются современные образовательные потребности общества и перспективы их решения с помощью организации профессионально направленной информационной деятельности. Подается концептуальный подход к представлению знаний для образовательного процесса. Описаны принципы для управления знаниями в рамках образовательной Интернет-среды, которая генерирует гипертекстовую учебную среду.

Ключевые слова: Интернет среда, информационная деятельность, информационное общество.

This paper provides description of approach to educational internet is an environment development. The system serves for automatic production of hypertext teaching environment. Contemporary educational problems of society are considered. Those problems can be solved by organization of the professionally directed informative activity. Conceptual approach to knowledge representation for educational process is provided here. The paper also describes a principles for management inside of the educational internet is an environment, which generates hypertext teaching environment.

Keywords: The internet is an environment, informative activity, informative society.